

— Καὶ θὰ μοῦ ἐπιστρέψετε σώος καὶ υἱὸς, ἀγαπητέ μου δούξ;

— Βεβαίως, ἂν δυναθῶ. Ὁ Θεὸς μετ' ὑμῶν, ἀγαπητή μου σύζυγε! προσεῖπεν ἀσπαζόμενος αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου.

Ἄλλ' αὐτὴ βαθέως συγκεκλιμένη·

— Κύριε δούξ, εἶπεν, εἶμαι γυνὴ ἀμαθὴς καὶ χυδαία, ὅπως διόλου ἀναξία, τὸ εἰσεύρω, νὰ γείνω σύζυγός σας. Διὰ τὸν δὲν ἐγνωρίσθημεν ταχύτερον; Αἰσθάνομαι ὅτι θὰ σὰς ἐλάτρευον. Καί... σὰς τὸ λέγω... σὰς ἀγαπῶ ἤδη.

— Ἀγαπητή μου εἶνε προτιμότερον ν' ἀναχωρήσω. Ἄν ἔμενον ἴσως θὰ μὲ εὐρίσκετε ἀνάξιον τῆς ἀγάπης σας.

Τότε μετὰ τρυφερότητος πλήρους σοβαρότητος ἠσπάσθη αὐτὴν ἐπὶ τῶν χειλέων.

Ἡ δούκισσα ἐλύθη εἰς δάκρυα.

Θ'

Μετ' ὀλίγον ἐγένετο ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κιβερόν, ἧς πασίγνωστος εἶνε ἡ ὀλεθρία ἔκβασις.

Ὁ δούξ Μοντινιάκ ἔπεσε γενναίως μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα.

Κατὰ τοῦτο ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος πλείστων ἄλλων μεταναστῶν, οἵτινες αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χδς, καὶ θεωρηθέντες ἐκτὸς νόμου ἐτουφεκίσθησαν ἀμειλίκτως.

Τὸ γεγονός τοῦτο προὔξηνσε γενικὸν πένθος ἐν Ἀγγλίᾳ· ἀλλ' οὐδεὶς ἠσθάνθη αὐτὸ ζωηρότερον τῆς δουκίσσης Μοντινιάκ. Ἐθρήνησε θερμῶς τὸν σύζυγόν της, καὶ δὲν ἠθέλησε ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν διὰ τρίτου, ἀπερωθεῖσα ὀλοκλήρως εἰς τὸν ὑποκείμενα Σκίν-Ζερῆ καὶ τὴν Ἑλένην Βιράκ, πρὸς οὓς ἄλλως τε ὁ δούξ ἐκληροδότησε διὰ διαθήκης τὰς ἑκατὸν χιλιάδας λιρῶν, ἃς εἶχε χορηγήσει αὐτῷ ἡ γενναιοδωρία τῆς συζύγου του.

[Μετάρρασις].

Α. Π. Κ.

ΓΑΛΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἡ γαλλικὴ μυθιστοριογραφία ὀφείλει τὴν τεράστιον αὐτῆς δημοτικότητα εἰς τὴν ἐφημερίδα «Αἰῶνα», συστάσαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1836. Τότε πρῶτον μία τῶν σπουδαιοτέρων πολιτικῶν ἐφημερίδων ὡμολόγησεν ὅτι πρῶτιστον ἐλατήριον τῆς ἐπιτυχίας της ὑπῆρξεν ἡ μυθιστοριογραφία. Τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Αἰῶνος» εἶχον ἀντάθει δύο πάντῃ ἀνεξάρτητοι ἀλλήλων συντάκται, ὧν ὁ μὲν ἐπεμελεῖτο τοῦ πολιτικοῦ μέρους, ὁ δὲ τοῦ φιλολογικοῦ. Ἡ τῆς ἐργασίας διχοτομία ἀπέβη λίαν ἐπικερδής. Μυριάδες Γάλλων, ἀποστεργόντων τὰς πολιτικὰς τοῦ «Αἰῶνος» ἀρχὰς, ἀνεγίνωσκον ἀπλήστως τὴν ἐφημερίδα ταύτην ἕνεκα τῶν ἐπιχαρίτων ἐπιφυλλίδων της. Ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τὰ πλείστα τῶν γαλλικῶν μυθιστορημάτων ἐδημοσιεύοντο πρῶτον ἐν ταῖς μεγάλαις ἐφημερίσιν. Ἐντεῦθεν ὅμως δὲν ἔπεται, ὅτι ἐκαθάρθη ἡ ὑψώθη ἡ ἀξία τῆς μυθιστοριογραφίας. Ἡ

φιλολογικὴ καὶ ἡ αἰσθητικὴ κρίσις τῶν ἀναγινωσκόντων ἐφημερίδας εἶναι τοσοῦτον πολυειδής, ὥστε ὁ συγγραφεὺς ἐκὼν ἄκων συγκαταβαίνει εἰς παραχωρήσεις, αἵτινες παραπολὺ ἐξευτελίζουσι τὸ προῖν τῆς φαντασίας του, ὅταν ἐκδοθῇ οὐχὶ πλέον ἐν ἐπιφυλλίσιν, ἀλλ' ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει. Ἡ παρακμὴ τῆς ἐφημεριογραφικῆς μυθιστοριογραφίας ἐν Γαλλίᾳ χρονολογεῖται ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ τραπεζίτης Δελαμάρ, ἰδιοκτῆτης ἅμα καὶ διεθυντῆς τῆς «Πατρίδος», ἔγραψε τῇ ἐταιρίᾳ τῶν συγγραφέων τὸδε τὸ δελτίον· «Στείλατέ μοι μυθιστοριογράφους, ἀλλ' οὐχὶ μεγαλοφρεῖς· μοὶ ἀρκούσι λόγοι κομπώδεις καὶ ἀπροσδόκητοι καταπλήξεις». Παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀναγνώστων ὁ συγγραφεὺς θαυμάζεται δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι περιέπεσαν εἰς ἀμαρτήματα. Ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, ἐπὶ τὴν φιλολογίαν ἐφαρμοζομένη, οὐδέποτε ἐνεργεῖ καλῶς καὶ λυσιτελῶς. Πᾶν καλλιτέγνημα ἀπαιτεῖ τὴν κρίσιν τῶν ἐπαϊόντων, ἧτοι ἐπισταμένων καὶ ἀρροδίων διαιτητῶν. Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν «Αἰῶνα».

Τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ φύλλου τούτου μαρτυρεῖ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον· Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἦτο πρωθυπουργὸς ὁ Θιέρς· ἐργάζετο δὲ μιᾶ τῶν ἡμερῶν μετὰ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου ἐν Νεϋλύ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς συνδιασκέψεως ὁ βασιλεὺς εἶπε· «Θέλετε νὰ ἀριστήτε μετ' ἐμοῦ; μετὰ τὸ γεῦμα δυνάμεθα πάλιν νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἐργασίαν». — «Εὐχαρισῶ, Μεγαλειότατε, ἀλλ' ἡ σύμβιός μου μὲ περιμένει ἐν Παρισίοις». — «Δὲν πειράζει, ἀπεκρίνατο ὁ Λουδοβίκος· ἐγὼ στέλλω ἄνθρωπον νὰ εἴπῃ τῇ κυρίᾳ Θιέρς, ὅτι ἀριστᾶτε παρ' ἐμοί». — «Ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης μὲ φέρε εἰς ἀμνησίαν» σήμερον περιμένω ξένους». — «Ἄλλ' οἱ ξένοι καὶ οἰκιδῆποτε ἄλλοι θὰ νοήσωσιν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταβῆτε εἰς Παρισίους, διότι κωλύεσθε ὑπὸ δημοσίων υποθέσεων». — «Μεγαλειότατε, ὀφείλω νὰ ἀνακοινώσω Ὑμῖν, ὅτι ἐτάραξα εἰς γεῦμα τὴν διεθυντὴν τοῦ «Αἰῶνος» κ. Σχυβόλ». — «Τὸν κ. Σχυβόλ! τότε ἀλλάσσει τὸ πρόχμα· δὲν τολμῶ νὰ κρατήσω τὸν ὑπουργόν μου». Ὁ δὲ πρωθυπουργὸς ἔστρεψε τῷ βασιλεῖ τὰ νῶτα, ὅπως συναριστήσῃ τῷ Σχυβόλ.

Τὴν ἕξαιλον φήμην του χροσωστῆ ὁ Ἀλέξανδρος Δυμάς εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας τοῦ «Αἰῶνος». Τὰ πρῶτα ὅμως αὐτοῦ μυθιστορήματα ἀπεδείχθησαν τοσοῦτον ὑδαρῆ καὶ ἀνούσια, ὥστε τὸ δημόσιον τὰ ἀπεδοκίμασεν. Ἡ λαμπρὰ αὐτοῦ περιόδος ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «πλοίαρχου Παύλου» καὶ προέβη εἰς τὴν ἀκμὴν διὰ τῶν «τριῶν σωματοφυλάκων». Ὁ Δυμάς ἦτο πάντοτε πέννης, εἰ καὶ ἀπελάμβανεν ἀδράν ἀμοιβῆν, ἐν φράγκον δηλονότι ἀντὶ ἐκάστης γραμμῆς· ἐκάστη δὲ γραμμὴ συνέκειτο πολλάκις ἐκ πέντε ἢ ἐξ ἑπτάων—καὶ, οὐχί. Ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ «Αἰῶνος» ὑπῆρχε προσδύτης ἀνὴρ, οὐδὲν ἄλλο ἔργον ἔχων ἢ

νά φροντίζη περὶ τῶν δικῶν τοῦ Δυμᾶ. Πλέον ἢ ἅπαξ ὁ γέρον διηπόρησε πῶς νὰ κανονίσῃ ἢ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπανταχῆθεν ἐπιρρεούσας προσκλήσεις περὶ ὀλικῆς ἢ μερικῆς κρατήσεως τῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ. Πλέον ἢ ἅπαξ ἀνεβόησεν ἐν τῇ ἀπογνώσει του· «ἐὰν ἡ ἐφημερίς ἐξακολουθήσῃ δημοσιεύουσα τὰ πονήματα τοῦ Δυμᾶ, ἐγὼ προσφέρω τὴν παραίτησίν μου». Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ λόγιοι ἐν Παρισίῳ διηρώτων ἀλλήλους· «Τίς ἄρᾳ γε εἶναι ὁ ἀληθὴς συγγραφεὺς τοῦ νεωτάτου μυθιστορήματος τοῦ Δυμᾶ;» Τότε ὁ Δυμᾶς εἶχε πολυαριθμους συνεργάτας· ἐκακίζετο δὲ ὡς δημοσιεύων διὰ τῶν ἐφημερίδων ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι συγγράμματα, ὧν οὐδὲ μίαν σελίδα εἶχε πώποτε διεξέλθει μετὰ προσοχῆς. Οἱ συντάκται τοῦ «Αἰῶνος» ἀπ' ἐναντίας ἦσαν τοσοῦτον φυλακτικοί, ὥστε ἐδέχοντο μόνον αὐτόχειρα γράμματα τοῦ Δυμᾶ, ἀπέρριπτον δὲ τὰ ξένη χειρὶ γεγραμμένα. Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἡ ἐγγύησις αὕτη ἐφάνη ἀποχωρῶσα. Ἄλλ' ἡ σύνταξις αἴφνης ἔμαθεν, ὅτι ὁ Δυμᾶς εἶχε γραμματέα ἐπιτήδειον νὰ μιμῆται πιστότατα τὴν γραφὴν τοῦ προύταμένου του. Ἡ ἐντεύθεν προκύψασα ἔρις «Αἰῶνος» καὶ Δυμᾶ ἦτο μεγάλη· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ διεύθυνσις διηλλάγη κατ' ἀνάγκην «πρὸς τὸ μέγα, καλὸν καὶ παχὺ ἐκείνο παιδίον».

Χάριν τοῦ «Αἰῶνος» συνέταξεν οὐκ ὀλίγα μυθιστορήματα ὁ Φρειδερίκος Σουλιέ. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐψιθυρίζετο, ὅτι ἔμελλε νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀνεψιάν τοῦ διευθυντοῦ· ἔπειτα ὁμως ἐρόθη, ὅτι «ὁ πατὴρ δὲν ἔστεργεν». Ὁ Σουλιέ ἦγε τότε τὸ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος. Τὰ μυθιστορήματά του ἐν τῷ «Αἰῶνι» δὲν κῦδοκίμησαν. Ὁσαυτῶς ἀπεδοκιμάσθη τὸ μυθιστόρημα «Piquillo Alliaga» τοῦ Σκριβ, καίπερ ἀγορασθῆν ἀντὶ 60, 000 φράγκων.

Ὁ Θεόφιλος Γωτιέ εἶπέ ποτε περὶ τοῦ Βαλζάκ, ὅτι ὅπου οὗτος ὑπετόπαζε μεσὸν χρημάτων κιβώτιον, ἔμενε πρὸ αὐτοῦ, ὡς γαλῆ πρὸ τῆς ὀπῆς, εἰς ἣν βλέπει εἰσέρποντα μὺν, ἄχρις οὐ πάλιν ἐξέλθη. Τὸ κιβώτιον τοῦ «Αἰῶνος» τότε ἦτο μεστὸν, ὁ δὲ μέγας ψυχολόγος τὸ ἐπολιόρει δεινῶς. Ὁσᾶκις ὁ Βαλζάκ ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Αἰῶνος» ἐνέπνεε φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς στοιχειοθέτας, διότι πεντάκις καὶ ἑξάκις διώρθου τὰ μυθιστορηματά του, ἐνῶ ἦσαν ὑπὸ τοῖς πιεστηρίοις. Ὅσον ἄνθρωπος καὶ ἂν τοὺς ἀντήθειες, ἡ τούτου παρουσία ἦτο πρὸς αὐτοὺς ἀπεχθὴς, ὡς ἡ τοῦ Δυμᾶ πρὸς τὸν γέροντα διαχειριστήν. Ἀντίστροφος τῷ πενιχρῷ καὶ αὐχηρῷ Βαλζάκ ἦτο ἔτερος τοῦ «Αἰῶνος» μυθιστοριογράφος, ὁ πολυτελής καὶ μεγαλοπροπέης Εὐγένιος Σὺ. Ἀπ' οὗ ἤρξατο καταστρεφῶν τὴν περιουσίαν του, δύο φίλοι τὸν ὑπέβαλον εἰς τὴν ἐαυτῶν κηδεμονίαν. Ἀμφοτέρους ὤθησε πολλάκις εἰς ἀπόγνωσιν ὁ Σὺ διὰ τῶν ἀπερισκέπτων δαπανῶν του εἰς μάταια καὶ περιττά. Εἷς τούτων διηγήθη ποτὲ δακρύων, ὅτι

ὁ Σὺ ἠγόρασεν ἀργυρᾶ σιεὺν ἐπιτραπέζια ἀντὶ 5,000 φράγκων, ἅτινα εἶχεν αὐτὸς σχεδιάσῃ καὶ παραγγείλῃ κρύφα τῶν κηδεμόνων του. Ὀλίγον μετὰ τὸ 1848 ἐβιάσθη νὰ ἐκλίπῃ τὴν Γαλλίαν καὶ προσφύγῃ εἰς Σαβοῖαν, ἐνθα εἰργάζετο μὲν εἰσέτι, ἀλλὰ περίλυπος καὶ ἀθυμῶν. Παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν εὐφύην, ἐμισήθη παρὰ τοῦ κοινοῦ, ὅσον εἶχε τιμηθῆ πρότερον. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀναγνώσται του ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῶν εἶχον θαυμάσῃ σοσιαλιστικὰς τινας θεωρίας ἐν τοῖς «Μυστηρίοις τῶν Παρισίων» καὶ τῷ «Πλανωμένῳ Ἰουδαίῳ»· ἔφριξαν δὲ κατόπιν ἰδόντες τὰς αὐτὰς θεωρίας ἐφαρμοζομένους διὰ τῆς ἐρυθρᾶς σημαίας ἐπὶ τῶν ὀδοφραγμάτων. Ὁ Σὺ ἔπεσε θῦμα οὐ περ εἰσῆγαγεν εἰς τὸ μυθιστόρημα πολιτικῷ στοιχείῳ. Πολιτικῇ καὶ μυθιστοριογραφίᾳ οὐδέποτε ὑπῆρξαν φίλοι καὶ σύμμαχοι· ἡ μὲν ζῆ ἀπὸ τῆς πραγματικότητος, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς φαντασίας.

Ἐκ τῶν δευτερευόντων συνεργατῶν τοῦ «Αἰῶνος» μνηεῖς ἄξιοι εἶναι ὁ Κάρολος Βεργάρδος, δημοσιεύσας διηγήματα, μαρτυροῦντα ἀκριβῆσαν παρατηρήσεως καὶ κρίσιν αἰσθητικὴν. Ἐστερεῖτο μὲν μεγάλου πνεύματος δημιουργοῦ, ἀλλ' ἦτο πάνυ μετριόφρων καὶ δὴ καὶ δειλός· ἔτι δειλοτέρα ἦτο ἡ σύμβιος αὐτοῦ, οὐδέποτε τολμήσασα οὔτε πεζῇ, οὔτε ἐφ' ἀμάξης νὰ διαβῇ γέφυραν, διὰ φόβον μὴ συγκαταπέσῃ εἰς τὸ ὕδωρ.

Συεργάτης τοῦ «Αἰῶνος» ἦτο ὁ Ἑρρίκος Μορνιέ, συγγραφεὺς, ἄριστος ἠθοποιὸς καὶ ἄριστος ἰχνογράφος. Ἦτο περιζήτητος ἐν ταῖς συναναστροφαῖς καὶ ἐλάμβανε καθ' ἑβδομάδα μυρίας προσκλήσεις. Ἄλλ' ὁσᾶκις παρετήρει, ὅτι προσεκλήθη ἵνα διασκεδάσῃ τὴν συναναστροφὴν, ἐφυλάσσετο, ἔκλειε τὸ στόμα καὶ ἐπωφελεῖτο τὴν πρώτην εὐκαιρίαν νὰ ἀπέλθῃ. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἦτο ἐν τῇ ἔσπερίδι ἰσχυροῦ καὶ περιφανοῦς εὐπατρίδου καὶ ἐτύγγανεν ἐξαιρέτων τιμῶν. Ἄμα νοήσας, ὅτι προσεκλήθη ὅπως κινήσῃ τοὺς ἄλλους εἰς γέλωτα, δὲν ἐλάλησε πλέον, ἤρξατο δὲ τρώγων καὶ πίνων, ὡσανεὶ εἶχεν ὄρεξιν τεσσάρων ἀνδρῶν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου προσῆλθεν αὐτῷ ὁ οἰκοδεσπότης μειδιῶν καὶ ἔχων ἐν χειρὶ τὸ πρῶτον τεῦχος τῶν ὑπὸ τοῦ Μορνιέ συντεταγμένων δημοτικῶν σκηνῶν· «Ἀρᾶ γε, τῷ εἶπε, θὰ εὐαρεστηθῆτε, κ. Μορνιέ, νὰ ἀπαγγείλητε μίαν τῶν σκηνῶν τῆς ὥραίας ὑμῶν βίβλου;» — «Ἄσμενος, ἀπεκρίνατο μειδιῶν καὶ ὁ Μορνιέ· γινώσκετε ὅμως ὅτι ἐκάστη σκηνὴ τιμᾶται χιλίων φράγκων». — «Ἐλπίζω, ὅτι ἐκ φιλοφροσύνης θὰ ψυχαγωγῆσθε τὴν λαμπρὰν συναναστροφὴν, ἐν ἣ ἔχετε τοσοῦτους θαυμαστάς». — «Ἀντὶ χιλίων φράγκων ἐκάστην σκηνὴν», ἀπεκρίνατο ἀπαράχως ὁ Μορνιέ καὶ ὤθεις τὴν βίβλον ἐπὶ τῆς τραπέζης πάλιν ἐσιώπησε. Μετὰ βραχείων διακοπῶν ἕτερος τῶν προσκεκλημένων προσέτεινε νὰ ψάλωσιν ἕκαστος κατὰ σειράν. — «Εὐγε», ἀνεφώνησεν ὁ οἰκοδεσπότης, νομίζων ἤδη, ὅτι εἶχε νικήσει τὸν ἀν-

τίπαλον· «θὰ ψάλη τι βεβαίως ὁ κ. Μοννιὲ ἵνα μᾶς διασκεδάσῃ.»— «Ἀμείως», ἀπεκρίνατο, καὶ ἔψαλε μίαν στροφήν, τοσοῦτον ἀποτρόπαιον, ὥστε μετὰ τὸν δεύτερον στίχον παρεκλήθη νὰ δικολόφῃ τὸ ἄσμα. Μετὰ στωϊκῆς ἀταραξίας ὁ παρὰδόξος ἀνὴρ εἶπε τότε·— «Ἀφ' οὗ δὲν μοι ἐπιτρέπετε νὰ ψάλω, ἀπέρχομαι». Ὁ Βαλζᾶκ ἐτίμα πολὺ τὸν Μοννιὲ καὶ τὸν ἐπεσκέπτετο συχνάκις. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο σφόδρα ἀθυρόστομος, οἱ φίλοι του ἀπεμάκρυνον πάντας ὅσοι ἐνεδέχτο νὰ σκανδαλισθῶσιν ὑπὸ τῶν λόγωντου.— «Ὅταν ἔρχηται εἰς ἐπίσπεψίν μου ὁ Βαλζᾶκ (ἔλεγεν ὁ Μοννιὲ), διώκω τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδάς μου, κλείω ἀσφικλῶς τὰς θύρας, καὶ εἶτα περιχαρῆς διαλέγομαι τῷ περιφήμῳ συγγραφεῖ». Ἄλλ' ὁ Μοννιὲ εἶχε καὶ παράπονα κατὰ τοῦ Βαλζᾶκ. Ὁ κωμικὸς Μολιέρως, ὁσάκις ἐλογοκλόπει τοὺς πρὸ αὐτοῦ συγγραφεῖς, συνειθίζε νὰ λέγῃ·— «Δαμβάνω τὸ ἀγαθὸν ὅπου ἂν τὸ εὖρω». Ὁ Βαλζᾶκ ἐξεφράζετο ὡδε·— «Πᾶς μέγας συγγραφεὺς εἶναι γραμματεὺς τοῦ αἰῶνός του· δύναται λοιπὸν νὰ ποιῆσῃ ἴδιον ἑαυτοῦ ὅ,τι ἂν ἀγαθὸν εὕρισκῃ παρὰ τοῖς συγχρόνοις του». Ταῦτα λέγων ὁ Βαλζᾶκ ἐνόει μέγαν συγγραφεὺς μόνον ἑαυτὸν, καὶ οὐδαμῶς ἐδίσταζε νὰ νοσφίζηται ἰδέας καὶ λόγους ἀλλοτρίους. Μία τῶν ὥραίων σκηπνῶν τοῦ Μοννιὲ φέρει ἐπιγραφὴν «Ἡ ἱστορία τοῦ Ναπολέοντος, διηγηθεῖσα ἐν τινι ἐσπερινῇ συναναστροφῇ», καὶ εἶναι μικρὸν ἀριστούργημα στρατιωτικῆς ἀφελείας. Ἄκουσας αὐτὴν ὁ Βαλζᾶκ ἤλθε μετὰ τινα χρόνον πρὸς τὸν τεχνίτην καὶ τὸν ἐπέτευσε θερμῶς νὰ τὴν ἀπαγγεῖλῃ αὐθις. Τούτου γενομένου, εὗρεν ὕστερον τὴν μικρὰν ἱστορίαν του σχεδὸν αὐτολεξεῖ ἐπαναλαμθανομένην ἐν τῷ κελύστῳ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Βαλζᾶκ «Ὁ ἰατρὸς ἐν τῷ ἀγρῷ». Σημειωτέον, ὅτι τὰ δικαιώματα τῆς διανοητικῆς περιουσίας δὲν ἦσαν τότε ἠκριβωμένα καὶ ὠρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου, ὥσπερ νῦν· ἀπόδειξις δὲ ἡ ἐξῆς· τρίτος τις συγγραφεὺς ἐλογοκλόπησε τὴν παρὰ τοῦ Μοννιὲ «Ἱστορίαν τοῦ Ναπολέοντος» καὶ κατάρθρωσε νὰ παρασταθῇ τὸ δρᾶμα ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἕρις δεινὴ τῶν δύο ἀνδρῶν· καὶ πολλὰ δὲ ἔτη ὕστερον ὁ Μοννιὲ ἐμέμφετο τὸν περιφανῆ δημοσιογράφον.

Συνεργάτης τοῦ «Αἰῶνος» ἦτο κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁ εὐφύεστατος δημοσιογράφος Γουινῶ, κατόπιν συντάκτης τῶν «Παρισινῶν Χρονικῶν». Ἦτο πρότυπον δημοσιογράφου. Ἐν ρητῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρα ἐκόμιζεν εἰς τὴν σύνταξιν τὴν ἐπιφυλλίδα του, μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ, ἐπελθούσης ἀπροσδοκῆτως. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ᾗτησεν ὁ ἀρχισυντάκτης τὴν ἐπιφυλλίδα τοῦ Γουινῶ, ἵνα τὴν ἐπιθεωρήσῃ· μαθὼν δὲ ὅτι «δὲν ἐστάλη εἰσέτι διόρθωσις», εἶπεν· «Ἐἶναι μεσημβρία καὶ ὁ Γουινῶ δὲν ἔστειλεν αὐτήν; Βεβαίως ἀπέθανεν». Καὶ ἀληθῶς εὐζέθη ἐν τῷ γραφείῳ του ὁ Γουινῶ νεκρὸς, κρατῶν τὸν κῆλαμον ἐν τῇ χειρὶ. Ἦτο

καὶ τοῦτο θάνατος ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Ὁ γνωστὸς μυθιστοριογράφος Ponson du Terrail, ὁ ἐν Βορδῶ κακῶς τὸν βίον καταστρέψας ἐπὶ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου, εἰργάζετο μετ' εὐχερείας ὅλως πρωτοφανοῦς καὶ ἀπιστεύτου. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἦλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς συντάξεως, ἔνθα ἠσχολεῖτο ἄλλος φίλος του, διορθῶν ἐπιφυλλίδα. Ὁ Πονσὸν ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ ἤρξατο νὰ διαλέγηται. Αἴφνης εἰσέρχεται ἀσθμαίνων ὁ πρῶτος στοιχειοθέτης ἐτέρας ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι ἐκτυπομένης ἐφημερίδος καὶ ἐρωτᾷ· «Δὲν θὰ λάβωμεν λοιπὸν, κ. Πονσὸν, τὸ χειρόγραφον; Ἡ ὥρα παρῆλθε πρὸ πολλοῦ».— «Τί χειρόγραφον; Ἐγὼ δὲν ἔχω χειρόγραφον» ἔπειτα οὐδὲ ἐξεῦρω εἰσέτι τί θὰ γράψω εἰς τὸ προσεχὲς κεφάλαιον».— «Λοιπὸν σήμερον δὲν θὰ δημοσιεύσωμεν· δότε μοι χάρτην καὶ μελάνην». Ὁ Πονσὸν ἐκάθισεν, ἤρξατο γράφω τὴν ἐπιφυλλίδα καὶ ἐξηκολούθει συγχρόνως τὸν διάλογον. Ὁ φίλος του, περιέργως ὦν νὰ ἰδῇ, πῶς θὰ ἐξήρχετο ἐκεῖνος τῆς ἀμνηχανίας, ἐξηκολούθει τὴν διόρθωσιν· τελειώσας δὲ αὐτήν, ἠτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ, ὅτε ὁ Πονσὸν τῷ εἶπε· «Περιμείνατε ὀλίγον· ἔρχομαι μεθ' ὑμῶν».— «Πῶς; καὶ ἡ ἐπιφυλλίς;»— «Ἡ ἐπιφυλλίς εἶναι τελειωμένη· μίαν ἔτι λέξιν ἔχω νὰ γράψω καὶ τὸ ὄνομά μου». Ἐν ᾧ λοιπὸν ὁ εἰς διώρθου τὴν ἐπιφυλλίδα, ὁ ἕτερος συνέτασσε τὴν ἑαυτοῦ. Τοιαῦται ἐξ ὑπογυίου ἐργασίαι τοῦ συγγραφέως τοῦ Rocambole γέμουσι τερπτολογιῶν. Εἰς ἓνα τῶν ἡρώων του ἔδωκε ποτε ἀνάστημα ἕξ πηδῶν (six)· ἀπρόσεκτος δὲ στοιχειοθέτης ἀντὶ ἕξ ἔγραψε δέκα (dix). Τὸ λάθος ἀνετυπώθη εἰς μυριάδα ἐπιφυλλίδων, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς δὲν τὸ ἐνόησεν. Ἀνὴρ δέκα πόδας ὑψηλὸς ἦτο πρᾶγμα σπανιώτατον καὶ ἐπὶ τῆς περιόδου τῶν Γιγάντων. Ἐν τούτοις οὐδεμία οὐδαμῶθεν ἠκούσθη ἀντίρρησης· οἱ ἀναγνώσται τοῦ Πονσὸν δὲν ἐταράχθησαν· ὁ πελώριος ἀνὴρ ἔμεινε οἷος τὸ πρῶτον ἐχαρκτηρίσθη, οἱ δὲ θαυμασταὶ τοῦ συγγραφέως ἐπίστευσαν, ὅτι ὑπάρχουσι ἀνθρωποὶ δέκα πόδας ὑψηλοί. Ἐξ ἄλλων μὲν αὐτοῦ πονημάτων κατεδείχθη ὅτι, ὁσάκις ὁ Πονσὸν ἐμελέτα καὶ ἔγραφε μετὰ περισκέψεως, ἐφιλοπόνηε μυθιστορήματα ἀρκούντως σπουδαῖα· ἀλλ' ὁ δαίμων τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ συνεπῆρεν αὐτὸν εἰς τὰς αἰθερίους χώρας καὶ τὸν ἀπέδειξεν ἀντίστροφον τοῦ φιλοπονωτάτου Ἰουλίου Ζανέν, ὅστις εἰργάζετο ἡρέμα καὶ ἐξωνύχιζε πᾶσαν πρότασιν. Τὸν συνεργάτην τοῦτον τοῦ «Αἰῶνος» ἀπαντήσας ποτὲ φίλος εἶπε· «Πόσον μακαριστὸς εἴσθε, ἀγαπητὲ Ζανέν· γράφετε πάντοτε αὐτοσχεδίως, ἄνευ κόπου καὶ μακρῶν ζητήσεων· πᾶσα πρότασις ἡμῶν εἶναι ἐρρινημένη, ἐξεσμένη, ἀληθὲς ἀνάγλυφον· ἀκούω, ὅτι οὐδὲ ἀναγινώσκετε τὸ δεύτερον ὅσα γράφετε».— «Πλανᾶσθε, ἀπεκρίνατο ὁ Ζανέν· ὅταν γράφω θεατρικὴν ἐπιφυλλίδα, γράφω ταχέως· δύο ὡ-

ραί υπεραρκούσί μοι. Ὄταν ὅμως ἐργάζωμαι διὰ τὸ βιβλιοπωλεῖον, κοπιῶ καὶ βασανίζομαι ὡς πᾶς ἄλλος. Παρατηρήσατε ἐδῶ»· καὶ τῷ ἔδειξε φύλλα τοσοῦτον μεστὰ διορθώσεων, ὥστε καὶ ὁ Βαλζάκ δὲν θὰ εὕρισκε τόπον νὰ ποιήσῃ νέας διορθώσεις. «Χάριν τῶν διορθώσεων τούτων δαπανῶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ ὥρας τῆς ἡμέρας, οἱ δὲ ἄνθρωποι φαντάζονται, ὅτι ἀνταμειβόμεθα δαψιλῶς». Διὰ τῆς θαυμαστῆς ταχυγραφίας του ὁ Πονσὸν κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ βίου του ἡμέρας κατέστη πλουσιώτερος τοῦ Ζαννέν. Ἄλλ' ἐν τῇ φιλολογίᾳ δὲν εἶναι πάντοτε καὶ ἄριστος συγγραφεὺς ὁ πλουσιώτατος· ἀπ' ἐναντίας τὰ μᾶλλον προσοδοφόρα τῶν συγγραμμάτων εἶναι πολλάκις τὰ φυλοτότατα. Τὸ ἀγαθὸν ἐλάμβανε καὶ ὁ Πονσὸν ὅπου τὸ εὕρισκον· ἐλογοκλόπει ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ παρηρησίᾳ λέγων τούτῳ ἢ ἐκεῖνῳ τῷ φίλῳ·—«Διασκευάζω ἐν τῶν μυθιστορημάτων σου»· ὀνειδιζόμενος δὲ, προσετίθει·—«Τί νὰ γίνῃ; Ἡδύναμην νὰ ποιήσω ὅ,τι θέλω ἄνευ τῆς ἀδείας σου· οἱ ἀναγνώσται οὐδὲν παρατηροῦσι· σὺ δὲ αὐτὸς δὲν θὰ ἀνεκάλυπτες τὴν μεταποίησιν». Ὅσάκις νῦδοκίμει ξένον τι μυθιστόρημα, ἐπειράτο ὁ Πονσὸν νὰ συναρπάσῃ τὴν κυρίαν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ τὴν πορείαν τῆς πράξεως· ἀντὶ γερόντων εἰσήγε παῖδας, ἀντὶ μοναχῆς κυρίαν τινὰ ἐξ ἄλλου κόσμου· ἔστρεψε δὲ, μετερρόθιμιζε καὶ ἐτροποποιεῖ τὰ ἐλάχιστα μετὰ τηλικαύτης ἐπιτηδειότητος, ὥστε ἐπληνεῖτο καὶ ἐθαυμάζετο πλεῖστον τοῦ πράγματι συγγραφέως. Ἄλλ' ἢ προβεβουλευμένη κλοπὴ ἢ ἀντιγραφή καὶ μετάπλασις δὲν εἶναι καινοφανῆς. Οἱ ἄριστοι τῶν μουσουργῶν, Ὡβερ, Βερλιόζ, Ροσίνης ἠρانیσθησαν τὰ ἀξιολογώτερα τῶν ἁγμάτων αὐτῶν ἐκ παλαιότερων δημοτέγων, ἀλλάξαντες μόνον τὸν ρυθμόν. Ἄλλως δὲ, εἶχε καὶ ὁ Πονσὸν ἀνεξάντλητον τὴν διάνοιαν καὶ ἐπραγματεύθη, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος Δυμάς, ἐκ πάντα νέας ἀπόψεως θαλάσσας καὶ ὄρη, μεταλλεῖα καὶ ὑπόγεια, τρικυμίας καὶ πλημμύρας, πάθη γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, πόλεις καὶ ἀγρούς, μοναστήρια καὶ μυχαίτερα καμάρια, μέγαρα καὶ παντοπωλεῖα. Πολλάκις συνύφανεν εἰς τὴν διήγησιν σκηνὰς ἀλλοκότους μὲν, ἐαυτῷ δὲ διαφερούσας, εἰ καὶ μηδὲν κοινὸν εἶχον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Ἀπαντήσας ποτὲ καθ' ὁδὸν ἕτερον μυθιστοριογράφον εἶπεν· «Ἐπενόησά τι νέον καὶ θαυμάσιον». — «Ἐμπορῶ νὰ τὸ μάθω;» — «Ἀκουσον· Νσανίας, ἔχων σχῆμα καὶ τρόπους μυστηριώδεις, ὅψιν δὲ λίαν συμπληθῆ, ἔρχεται ἐξ Ἰνδικῆς εἰς Παρισίους. Καταβάς ἐκ τῆς ἀτραυμαζῆς, ἀναβαίνει κοινὴν ἀμαζαν καὶ μετακομίζεται εἰς ἀφροσπηκὸς προάστειον. Ἐν τέλει τῆς κυρίας ὁδοῦ ὑπάρχει οἰκία ἐτοιμόρροπος καὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐγκαταλειμμένη. Ὅπισθεν αὐτῆς ἐκτείνεται αὐλὴ περιτετειχισμένη καὶ μεστὴ ὑψηλῶν χόρτων· ἔχει δὲ ἐν μέσῳ βαθὺ φρέαρ, καλυπτόμενον ὑπὸ μικρᾶς ὀροφῆς, καὶ αὐτῆς σαθρᾶς. Ἀφικόμενος πρὸ τῆς

οἰκίας ὁ ξένος ἀποπέμπει τὸν ἀμαζηνάτην, ἀφ' οὗ τὸν ἀντήμειψεν ἀδαῶς. Ἡ ἀμαζα γίνεται ἀφαντος. Ὁ ξένος πλησιάζει καὶ κρούει τὴν θύραν κατὰ τρόπον ἰδιόρρυθμον· αὕτη ἀνοίγεται ποιούσα ψόφον φρικώδη· ὁ περιηγητὴς εἰσέρχεται εἰς πρόδομον, ἔνθα ἐπικρατεῖ ἡρμεία θανάτου. Ἡ θύρα κλείεται· ὁ ξένος δὲν ἐκπλήσσεται τὸ παράπαν· διέρχεται τὸν πρόδομον καὶ φθάνει εἰς τὴν αὐλήν. Αἱ πυκναὶ καστανεαὶ διαδίδουσιν ὀσμὴν δεινοτάτην. Ὁ ξένος προσεγγίζει εἰς τὸ φρέαρ, κλίνει τὸ πρόσωπον καὶ κράζει ψίτ! Ἀκούει δὲ μετ' ὀλίγον. . . οὐδὲν! Ὁ ἀνὴρ ὠχρῆζ, βλέπει εἰς τὸ ὠρολόγιόν του, ἐν λαμπρῶν χρονόμετρον, ὅπερ εἶχεν ἀγοράσῃ ἀντὶ γιλιῶν ταλλήρων. «Εἶμαι ἀνόητος (λέγει καθ' ἑαυτόν)· ἤλθον δέκα λεπτὰ πρὸ τῆς τεταγμένης ὥρας». Περιπατεῖ ἄνω καὶ κάτω, ἀλλ' ἡ ἀγωνία του αὐξάνεται· βλέπει ἀδιακόπως εἰς τὸ ὠρολόγιον· πλησιάζει τελευταῖον εἰς τὸ φρέαρ, κράζει πάλιν ψίτ! Τώρα δὲ ἀκούει ἐκ τοῦ βάθους» . . . Ὁ Πονσὸν διέκοψε τὴν διήγησιν. — «Λοιπὸν τί ἀκούεις;» ἠρώτησεν ἐκθαμβος ὁ ἄλλος μυθιστοριογράφος· «οὐδὲ ἐγὼ εἰξέωρ τί ἀκούεις», ἀπάντησεν ἐκεῖνος γελῶν· «Πρέπει νὰ ἀκούσῃ τι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀγνωστὸν καὶ ἐγὼ τί θὰ ἀκούσῃ». — «Πῶς (εἶπεν ὁ φίλος) ἀγνωστὸν εἰσέτι; Εἰπέ μοι τοῦλάχιστον, διὰ τί ἔρχεται ὁ ξένος ἀπὸ Ἰνδικῆς εἰς Παρισίους; ὅποιον δὲ μυστήριον περιστοιχίζει φρέαρ καὶ οἰκίαν, ἐν ἧ διδάσκεται τὸ δρᾶμα;» — «Οὐδὲν εἰξέωρ, ἀπεκρίνατο γελῶν ὁ Πονσὸν· ἐμπορεῖς σὺ νὰ μοῦ δώσῃς συμβουλὴν;» — «Τόσον ταχέως συμβουλάς ἐγὼ δὲν εὕρισκω· πρέπει νὰ μελετήσῃ τὴν ὑπόθεσιν»· ἔπειτα . . . — «Μὴ ἀνησύχῃ· ἐγὼ θὰ ἀπαλλάξω ἐμαυτὸν τῆς ἀμηχανίας»· καὶ πραγματικῶς ἀπηλλάγη· οἱ ἀναγνώσται τοῦ Πονσὸν ἐπίστανται ἤδη πῶς. Ὁ Πονσὸν εἶχε μνήμην τεράστιον· ἐπειδὴ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀνεγίνωσκε μυθιστορήματα, ἐμμεῖτο αὐτὰ λεληθότως καὶ ἐφαντάζετο, ὅτι ἐδημιούργει αὐτὸς. Ἄλλως δὲ καὶ ὁ μέγιστος δημιουργικὸς νοῦς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ ἴδια καὶ πρωτότυπα ἐπὶ πολυμερῶν ἀσχολιῶν. Ὁ Πονσὸν ἔγραφε καθ' ἐκαστὴν διάφορα χάριν πέντε μεγάλων ἐφημερίδων. Σήμερον οἱ χάριν τοῦ λαοῦ γράφοντες ἔχουσι πολυκαθίμους προκατόχους, διανύσαντας ἤδη τὴν αὐτὴν ὁδόν. Ἀρκεῖ νὰ μεταπλάσῃ πρόσωπα καὶ σκηνὰς καὶ νὰ τοῖς ἐπιβάλλῃ τὴν σφραγίδα τῆς ἑαυτοῦ διανοίας. Ὑπὸ ταύτην τὴν ἐποψίν ὁ Πονσὸν ἦτο ἀπαράμιλλος. Ἐδανείζετο ἐν συνειδήσει καὶ ἄνευ συνειδήσεως. Τοῦ θαυμασίου ἀνδρὸς ἡ μνήμη ὅμως ἦτο πολλῶ κατωτέρα τῆς τοῦ κ. Σωζέ, ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου. Νέον ἔτι ὄντα τὸν Σωζέ συνέντησεν ὁ φίλος του Ἀμαρταίνος τῷ ἀδελφῷ Σ. . . ὅστις ἔχαιρε φήμην πρώτου ἱεροκήρυκος ἐν Γαλλίᾳ. Μιᾶ κυριακῇ ὁ ἀδελφὸς εἶχεν ἐκφωνήσῃ λόγον τῆ ἀληθείας ἔξωχον καὶ δημοθυμαδὸν ἐθαυμάζετο ὑπὸ

μικρῶν καὶ μεγάλων. Τῇ ἐπαύριον ἐδείπνουν παρὰ τινι φίλῳ ὁ ἄββας, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Σωζέ καὶ οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς λογιῶσι τῶν Παρισίων. Ἐκαστος τῶν συνδαιτυμόνων ἐξεθείαζε τὸν ἱεροκλήρικα, ὅστις ἐφάνη χαίρων ἐπὶ τοῖς ἐπαίνοις. Ἰδὼν ὁ ἄββας, ὅτι μόνος ὁ Σωζέ ἐσιώπα τὸν ἠρώτησε: — Νεανία, σὺ μόνον σιωπᾷς μήπως δέν σοι ἤρесе τὸ κήρυγμα μου; — «Σύγγνωτέ μοι, κύριε ἄββας, ἀπεκρίνατο ὁ Σωζέ· δέν τολμῶ νὰ ἐκφράσω γνώμην, φοβούμενος μὴ λυπήσῃ ὑμᾶς ἢ ἀλλήθαι.» — «Τί σημαίνει τοῦτο; Ἄπ' ἐναντίας παρακαλῶ νὰ εἴπητε ἀδιστάκτως ὅτι φρονεῖτε. Αἱ ἐπικρίσεις δέν μὲ ἐνοχλοῦσι». — «Ἄφ' οὐ θέλετε, ἀκούσατε· τὸ κήρυγμα ἐφάνη μοι θαυμάσιον· ἀλλ' ἐγὼ τὸ εὖρον αὐτολεξεῖ ἐν τοῖς ἀνεκδότοις λόγοις τοῦ Βουρδαλοῦ». — «Τί λέγετε; εἶπε γελῶν ὁ ἄββας· τὸν λόγον μου δέν ἀντέγραψα, ἀλλ' ἐφιλοπόνησα αὐτός». — «Λυποῦμαι ὅτι ἐμμένετε ἐν τῇ πλάνῃ· ἐγὼ εἶμαι βεβαίωτατος, ὅτι ἡ διμιλία εἶναι τοῦ Βουρδαλοῦ. Πρὸς ἀπόδειξιν, εἰμπορῶ νὰ τὴν ἐπαναλάβω, διότι τὴν ἔμαθον ἐκ στήθους». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπανέλαβεν αὐτολεξεῖ ὅλην τὴν διμιλίαν. Ὁ δυστυχὴς ἄββας, ὡς περ κεραυνόβλητος, ἴστατο κάτωχρος, ἄναυδος, ἀπόπληκτος: — «Θεὸ μου (ἀνεφώνησε), μήπως ἐξέστην ἐγὼ τῶν φρονῶν; Πῶς εἶναι δυνατόν;» Ἡ ἀδύναμις του ἐνέπνευσε φόβον τοῖς θεωμένοις, πρῶτος δὲ ὁ Σωζέ δραμῶν ἠπάσατο τὴν δεξιάν του καὶ τὸν ἐπράυνε λέγων, ὅτι διὰ τῆς τεραστίου μνήμης του ἦτο ἱκανὸς νὰ τὴν ἀπομνημονεύσῃ, καὶ ἀπαξ ἀκούσας αὐτήν. «Κατῶρθησα δὲ τὸ πρᾶγμα τοσοῦτῳ εὐχερέστερον, διότι ὁ λόγος ἐφάνη μοι ἐξ ἀρχῆς σπουδαιότατος καὶ ἄξιος τοῦ Βουρδαλοῦ». Βαθμηδὸν συνηλθεν εἰς ἐαυτὸν ὁ ἄββας καὶ συνεγέλασε τοὺς ἄλλους. Τὸ ἰσχυρὸν τῆς μνήμης του διεστράωνεν ὁ Σωζέ καὶ ἐν ἐτέρῳ περιπτώσει. Ὑπουργὸς ὢν τῆς δικαιοσύνης, ἐξῆλθεν εἰς περιοδείαν καὶ ἔγραψε τῷ Λαμαρτίνῳ, ὅτι θὰ διενευκτέρευε παρ' αὐτῷ ἐν Σαίν Πωάν. Ὁ οἰκοδεσπότης μετὰ πολλῶν ζέων κατὰ ῥητὴν ὥραν ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησίν του· εἶπε δὲ καθ' ὅδον πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ Σωζέ: — «Γινώσχετε μέσον δι' οὗ νὰ ἐμποδίσητε τὸν ὑπουργὸν νὰ λαλήσῃ περὶ πολιτικῆς; Ἐγὼ διαφωνῶ αὐτῷ κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς· σφόδρα δὲ φοβοῦμαι, μήπως ἔλθωμεν εἰς ἐριδας κατὰ τὴν βραχεῖαν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν». Ὁ γραμματεὺς καὶ κατόπιν πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου διεσκέδασε τοὺς φόβους τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Σωζέ ἔτυχε λαμπρὰς καὶ φιλικωτάτης δεξιῶσεως, ἀλλ' ἐν τῷ δείπνῳ αὐθόρμητος ἤρξατο νὰ λαλήῃ περὶ βουλῶν καὶ ὑπουργείου. Ὁ γραμματεὺς μετὰ δεξιότητος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν τοῦ ὑπουργοῦ εἰς ἕτερον θέμα. Προειδὼς, ὅτι ὁ προϊστάμενος αὐτοῦ θὰ ἐπανήρχετο πάλιν εἰς τὸ προκείμενον, διηγήθη βραχέως τὴν πορείαν δίκης, συνταραξάσης ἄλλοτε τὴν κοινωνίαν καὶ ἠρώτησε τὸν ὑπουρ-

γόν· «Ἐνθυμεῖσθε, ἐξοχώτατε, τὴν ἀγόρευσιν, ἣν ἀπηγγείλατε τότε ὡς ἀπλοῦς δικηγόρος; Πόσον ἐπνηθέητε ἐν τῷ δικαστηρίῳ καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ! Οὐδέποτε ἐποίησατε λεπτοτέρας παρατηρήσεις, οὐδέποτε μετῆλθετε ὀρθότερα ἐπιχειρήματα, οὐδέποτε ἐκεραυνοβολήσατε σφοδρότερον ἀντιδίκους διὰ τῆς ἐμφύτου ὑμῖν εὐφραδείας! Πάντες συνεκινήθησαν καὶ ἐπέστησαν· κοῖμα ὅτι ὁ κ. Λαμαρτίνος δέν ἦτο παρὼν, ὁ μόνος ἄξιος νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ῥήτορα». — «Ναί, εἶπεν ὁ Σωζέ, ἡ ἀγόρευσις ἐκείνη κατέβαλε τὰ θεμέλια τῆς τύχης μου. Ἐνθυμεῖσθε πῶς ἔτρεμον οἱ ἀντιδικοί». Ἐπανέλαβε δὲ τὴν ἀγόρευσιν ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους. Ἐτελείωσε τὸ δείπνον, ἐτελείωσεν ἡ συναστροφή καὶ ὁ λόγος ἐξηκολούθει. Τῇ ἐπαύριον, λίαν πρῶτῃ, ὁ Σωζέ ἀπήγγειλε τὸν ἐπίλογον καὶ ἀπῆλθεν ἐκ Σαίν Πωάν, οὐδὲ ἕνα λόγον λαλήσας πρὸς τὸν Λαμαρτίνον περὶ πολιτικῆς!

Ἡ ΗΜΕΡΑ ΕΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ἐν τῇ «Φιγαρῶ» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἡμέρα ἐνός ὑπουργοῦ» εὐφυστάτη μελέτη, ἣτις ὑπὸ ἐλαφρὴν περιβλήμα κρύπτει ὀρθοτάτας πολιτικὰς παρατηρήσεις, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Ἡ μελέτη αὕτη, μεταφραζομένη ἐπὶ τὸ περιληπτικώτερον, ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ὁ ὑπουργὸς κοιμᾶται συνήθως περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐξυπνᾷ περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν. Μίαν ὥραν ἐπασχολοῦσιν αἱ φροντίδες τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τὸ πρῶτον ἄριστον. Δέν εἶναι πολὺ. Θὰ μοι εἴπητε ἴσως ὅτι σπογγίζομενος ἢ ῥοφῶν τὸ τέιον δύναται ν' ἀναθεωρήσῃ καθ' ἐαυτὸν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς σχέσεις τῶν κοιμμάτων ἐν Γαλλίᾳ. Κατὰ τὰς πρωινὰς ταύτας ὥρας τὸ πνεῦμα εἶναι τοσοῦτον διαυγές καὶ γόνιμον! Δυστυχῶς ὁ ὑπουργὸς, μετὰ τὴν ἐσπερίδα ἢ τὸ δείπνον τῆς προτεραίας, ἐκοιμήθη ὀλίγον ἢ κακῶς καὶ ἐξύπνησε βαρεῖαν ἔχων τὴν κεφαλὴν. Ἄλλως τε ἐμαθεν ἤδη ὅτι οἱ ἀπαιτητὰ ἐνεδρεύουσιν εἰς τοὺς προθαλάμους καὶ θὰ τὸν συλλαβῶσιν, ἅμα ὡς ἀποπειραθῇ ν' ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κοιτωνός του εἰς τὸ σπουδαστήριον. Μόνῃ ἢ πρωινῇ ἐκείνῃ ὥρᾳ ἀπομένει λοιπὸν αὐτῷ, ὅπως κανονίσῃ τὰς ἰδιωτικὰς του ὑποθέσεις, δώσῃ διαταγὰς εἰς τοὺς ὑπηρετάς καὶ θωπεύσῃ ἢ παραινέσῃ τὰ τέκνα του, πρὶν ἢ ἀπέλθωσιν εἰς τὸ σχολεῖον. Ἄμα ὡς σημάνῃ ἢ ὀργῶν, ὁ ὑπουργὸς κατέρχεται καὶ ἐνθρονίζεται εἰς τὸ γραφεῖόν του. Ὁ ἰδιαιτέρος γραμματεὺς, περιμένων, ἐγχειρίζει αὐτῷ τὴν ἰδιωτικὴν ἀλληλογραφίαν. Ὅποιοι δρμαθὸς γραμμάτων! Ἀπίστευτον εἶναι τὸ πλῆθος τῶν οἰκειῶν ὑπουργοῦ διορισθέντος πρὸ μικροῦ. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν κατέλαβε, κατὰ τὴν παραδεδεγμένην φράσιν, τὴν ἐξουσίαν, ἐπα-